

ଆଲୋଚନା

2019-20 [January, 20 to June, 20] ^{ପୂର୍ବ} ଅବଧି

Bengali Hono. ଦ୍ଵାରଦ୍ଵାରୀଙ୍କ ସହ :

ସ୍ଥଳସ୍ଥ : ସଫୁପିତା

ଆଲୋଚ୍ୟ ବିଷୟ : ଡଃ. ଶେଷନାଥ ଚଟ୍ଟୋପାଧ୍ୟାୟ : ପୂର୍ବ : ଡଃ - ପୂର୍ବ : ଗୋପାଳ
ପୂର୍ବ : ଗୋପାଳ ଚଟ୍ଟୋପାଧ୍ୟାୟ : ପୂର୍ବ : ଗୋପାଳ - ପୂର୍ବ : ଗୋପାଳ

□ ସମାଜ କାର୍ଯ୍ୟରେ 'ଚଢ଼ିଲା' କବିତା : ଆଲୋଚନା

ଆମେରିକାରେ ଯାହାର ସମ୍ବନ୍ଧ ଥିଲା ସାମାଜିକ ଚଢ଼ିଲା କବିତାଟି ରଚନା କରନ୍ତି ।
୧୯୨୯, ଅକ୍ଟୋବର ମାସରେ ସାମାଜିକ ସମ୍ବନ୍ଧର ମାସିକା 'ଚଢ଼ିଲା' କବିତାଟି
ପ୍ରକାଶିତ ହୁଏ । ସମାଜ 'ସମାଜ' କାର୍ଯ୍ୟରେ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଚଳେ କବିତା
ହିସାବେ ଏହି କବିତାଟିଟି ଚିହ୍ନିତ କରା ହେଉ । ଯାହାର କବିତାଟିଟି
ପ୍ରଥମେ ମାସିକାରେ ଆମେରିକାରେ କବିତାଟି 'ହେ ଚିନ୍ତାଟି ମନ' ^{ନାମ}
ହିସାବେ ଚିହ୍ନିତ ହେଉଛି ।

৮

হে বিরাট নদী,
অদৃশ্য নিঃশব্দ তব জল
অবিচ্ছিন্ন অবিরল
চলে নিরবধি।

স্পন্দনে শিহরে শূন্য তব রুদ্ধ কায়াহীন বেগে;
 বস্তুহীন প্রবাহের প্রচণ্ড আঘাত লেগে
 পুঞ্জ পুঞ্জ বস্তুফেনা উঠে জেগে;
 আলোকের তীব্রচ্ছটা বিচ্ছুরিয়া উঠে বর্ণস্রোতে
 ধাবমান অন্ধকার হতে;
 ঘর্গাচক্রে ঘুরে ঘুরে মরে
 স্তরে স্তরে
 সূর্যচন্দ্রতারা ষত
 বদ্বদ্বদের মতো।

হে ভৈরবী, ওগো বৈরাগিনী,
 চলেছ যে নিরুদ্দেশ সেই চলা তোমার রাগিনী,
 শব্দহীন সুর।
 অন্তহীন দূর
 তোমারে কি নিরন্তর দেয় সাড়া।
 সর্বনাশা প্রেমে তার নিত্য তাই তুমি ঘরছাড়া।
 উন্মত্ত সে অভিসারে
 তব বন্ধোহারে
 ঘন ঘন লাগে দোলা—ছড়ায় অমনি
 নক্ষত্রের মণি;
 আঁধারিয়া ওড়ে শূন্যে ঝোড়ো এলোচুল;
 দূলে উঠে বিদ্যুতের দুল;
 অঞ্চল আকুল
 গড়ায় কম্পিত তুণে,
 চঞ্চল পল্লবপুঞ্জে বিপিনে বিপিনে;
 বারংবার ঝরে ঝরে পড়ে ফুল
 জুই চাঁপা বকুল পারদল
 পথে পথে
 তোমার ঋতুর থালি হতে।
 শূধু ধাও, শূধু ধাও, শূধু বেগে ধাও
 উন্দাম উধাও;
 ফিরে নাহি চাও,
 যা-কিছু তোমার সব দুই হাতে ফেলে ফেলে যাও।
 কুড়িয়ে লও না কিছুর কর না সঞ্চয়;
 নাই শোক, নাই ভয়,
 পথের আনন্দবেগে অবাধে পাথের কর ক্ষয়।
 যে মূহুর্তে পূর্ণ তুমি সে মূহুর্তে কিছুর তব নাই,
 তুমি তাই
 পবিত্র সদাই।
 তোমার চরণস্পর্শে বিশ্বধূলি
 মলিনতা যায় ভূলি

পলকে পলকে—

মৃত্যু ওঠে প্রাণ হয়ে ঝলকে ঝলকে।

যদি তুমি মনুহতের তরে
ক্লান্তিতরে

দাঁড়াও থমকি,

তখনি চমকি

উচ্ছিন্না উঠিবে বিশ্ব পদঞ্জ পদঞ্জ বস্তুর পর্বতে;

পঙ্গদ মৃক কবন্ধ বধির আঁধা

স্থূলতনু ভয়ংকরী বাধা

সবারে ঠেকায়ে দিয়ে দাঁড়াইবে পথে;

অনুতম পরমাণু আপনার ভারে

সংশয়ের অচল বিকারে

বিন্দু হবে আকাশের মর্মমূলে

কলুষের বেদনার শূলে।

ওগো নটী, চঞ্চল অঙ্গরী,

অলক্ষ্য সন্দরী,

তব নৃত্যমনাকিনী নিত্য ঝরি ঝরি

তুলিতেছে শূচি করি

মৃত্যুস্থানে বিম্বেষ জীবন।

নিঃশেষ নির্মল নীলে বিকাশিছে নিখিল গগন।

ওরে কবি, তোরে আজ করেছে উতলা

ঝংকারমুখরা এই ভুবনমেখলা,

অলক্ষিত চরণের অকারণ অবারণ চলা।

নাড়ীতে নাড়ীতে তোর চঞ্চলের শূনি পদধ্বনি,

বক্ষ তোর উঠে রনরনি।

নাহি জানে কেউ

রক্তে তোর নাচে আজি সমুদ্রের ঢেউ,

কাঁপে আজি অরণ্যের ব্যাকুলতা;

মনে আজি পড়ে সেই কথা—

যুগে যুগে এসেছি চলিয়া

স্থলিয়া স্থলিয়া

চুপে চুপে

রূপ হতে রূপে

প্রাণ হতে প্রাণে।

নিশীথে প্রভাতে

যা-কিছু পেয়েছি হাতে

এসেছি করিয়া ক্ষয় দান হতে দানে,

গান হতে গানে।

ওরে দেখ্ সেই স্রোত হয়েছে মূখর,

তরণী কাঁপিছে থরথর।

বলাকা

৪৫৩

তীরের সন্ধ্যা তোর পাড়ে থাক্ তীরে,
তাকাস নে ফিরে।

সম্মুখের বাণী

নিক তোরে টানি

মহাস্রোতে

পদ্মচাতের কোলাহল হতে

অতল আঁধারে—অকূল আলোতে।

এলাহাবাদ

রাতি

৩ পৌষ ১৩২১

କଟିତାପ୍ତିତ ପ୍ରଥମେ ଦେଖିଲା କାନ୍ଥ ଥିବା ନଦୀ ପ୍ରାୟ-ସୂକ୍ଷ୍ମରେ ନଦୀ
 ଦିଆର କଳାମା କରୁଥିଲା । ନଦୀର ମାଟିମାଳି କଳାମାଟିରୁ ଗିରି
 ପ୍ରାୟ ସୂକ୍ଷ୍ମରେ ଦେଖୁଥିଲା । କଟିତାପ୍ତି ପ୍ରଥମେ କରୁଥିଲା ନଦୀର ଅନୁଷ୍ଠାନ
 ଦିଆର କୋ, ଶ୍ରୋତ, ଓ ସୁଦୂର କଳାମା ପ୍ରାୟେ । କଟିତ
 ଦୃଷ୍ଟିର ସବୁ ହେଉ ଥିଲା ମାଟିମାଳି କଳାମାଟିର କୋ, ସୂର୍ଯ୍ୟ, ଶ୍ରୋତ
 ଓ ସୁଦୂର, ଓ ସବୁ ହେଉ ଥିଲା । ଆଲୋକର ଚିହ୍ନିତ
 ଶିଖରରେ ସବୁ ହେଉ ଥିଲା । - କଟିତ ତାହା :
 'ଆଲୋକର ଶିଖରରେ ଚିହ୍ନିତ ହେଉ ସବୁ ହେଉ' । - ତାହା ହେଉ
 ସବୁ ହେଉ କଥାଟି ହେଉ - ସବୁ ସବୁ ହେଉ ହେଉ । ଆଲୋକ
 ଆଲୋକ - ସବୁ ଆଲୋକର ନଦୀର କଳା ଓ ସବୁ ହେଉ ହେଉ ।
 ସବୁ କାହାଣୀ ପ୍ରଥମେ କୋ, ସୁଦୂର ଓ ଶ୍ରୋତର କଳାମା
 ପ୍ରାୟେ । - ନଦୀ ଓ କଳାମାଳି ଓ ସବୁ ପରି ମାଟିମାଳି ସୂକ୍ଷ୍ମରେ
 ତାହା ହେଉ ଓ ଆଲୋକର କଥା । ତେ 'ଆଲୋକର ହେଉ
 ସବୁ ହେଉ ସବୁ ହେଉ ଚିହ୍ନିତ ତାହା ହେଉ ହେଉ ହେଉ
 ହେଉ ହେଉ ହେଉ ।

ଚିନ୍ତା ଓ ଦ୍ଵିତୀୟ ଶ୍ରବଣେ ଯଦୀକେ ଚିନ୍ତା ପ୍ରକାଶିତ: 'ଓ ଓଡ଼ିଆ,
 ଓଡ଼ିଆ ଓ ଓଡ଼ିଆଗିରି' - ଯେଉଁଠି ଯଦୀ ପ୍ରଧାନ ଅଧିକାରୀ ପ୍ରତିଷ୍ଠା, ଅତି ଶାନ୍ତ
 ଓଡ଼ିଆ ଓ ଓଡ଼ିଆଗିରି ପ୍ରକାଶିତ ଯଥା ଅଧିକାରୀ ଓଡ଼ିଆ ପ୍ରକାଶିତ।
 ଓଡ଼ିଆ ଯାହାକି ଓଡ଼ିଆ ଅଞ୍ଚଳ ଯାହା ଓଡ଼ିଆରେ ଯାହା ଯାହା:
 " ୧. ଯାହାକି ଓଡ଼ିଆ ଓଡ଼ିଆ ଓଡ଼ିଆ; ୨. ଯାହାକି ଓଡ଼ିଆ, ୩. ଯାହାକି ଓଡ଼ିଆ
 ଯାହାକି ଯାହାକି ଯାହାକି ଯାହାକି। "

[illegible]

ହଳଦିଆ ବିଷୟକୁ ଧାଡ଼ି ମିଳିବାର । କୋରା ଲୋକ ତା ହୃଦୟ ଲୋକ
 ତାଙ୍କ ମନର କଥା ନା । ~~ଆଉ~~ ଏ କଥା ଗୋଟାଏ ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ସୃଷ୍ଟି
 ତଥା ମନରେ ରଖାଯିବା ବଳରେ । - ଏହାର ଆୟତ୍ତ ଏହି
 ଦ୍ଵିତୀୟ ଶ୍ରେଣୀର ଗୋଟିଏ ଦିନେ ଦେଖାଇ ମଧୁର ସୃଷ୍ଟିର ଦୃଷ୍ଟି ।
 ଏହା ଶୁଣି, ଗାଁର ବହୁଳ ମାୟା - ଏହା ଅନୁସନ୍ଧାନ । - ଏହା ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର
 ଆବର୍ତ୍ତ । ଦୃଷ୍ଟିର ଦୃଷ୍ଟି ଓ ସୃଷ୍ଟିର ଦୃଷ୍ଟି ଏହାର ଏକତ୍ର ଚିତ୍ରରେ
 ଓଲଟିବାର କରି । ଏହାରେ ସୃଷ୍ଟି ତଥା ମନର ମନୋରମତା ।
 କରିବ । ଗୋଟିଏ ଏହାର ସୃଷ୍ଟିର ଏକ ମନୋରମତା
 ଗୋଟିଏ, ତାହା ହାତେ ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ଧାରା, ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର-ଏହି ଧାରା
 ଧାତେ ଶୁଣି, ଗାଁର, ବହୁଳ, ମାୟା ଦୃଷ୍ଟିର ଦୃଷ୍ଟିର ମନରେ ।
 ଧାରା ଗୋଟିଏ ତାହା ମନେ ମନେ ମୁଣ୍ଡିର ଦୃଷ୍ଟି । - ଅନ୍ତରେ
 କରି ଏହାର ବିଷୟକୁ ଧାତେ ମୁଣ୍ଡିର ଏକତ୍ର ମନେ ମନେ ।
 ଏହାରେ କରି ବଳରେ :

" ମୁଁ ମୁଁ, ମୁଁ ମୁଁ, ମୁଁ ମୁଁ ମୁଁ ମୁଁ
 ଉଦ୍ଘାତ ଉଦ୍ଘାତ ;
 କିନ୍ତୁ ନାହିଁ ତାହା

ଧାତୁର ଗୋଟିଏ ମନ ମୁଁ ହାତେ ଧାତୁ ଧାତୁ ଧାତୁ । "

- ଗୋଟିଏ ଧାତୁ, ଉଦ୍ଘାତ ଧାତୁର ଧାତୁ ସୃଷ୍ଟିର ତଥା ମନର
 ତିନି ଧାତୁ : ଉଦ୍ଘାତ, ଉଦ୍ଘାତର ଏହା ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର କଳା
 ଏହାରେ ଧାତୁ ଧାତୁ ଧାତୁ ଏହାରେ ହାତ ।

କରିବାର ଦ୍ଵିତୀୟ ଶ୍ରେଣୀର ଧାତୁ ଧାତୁ !

ସିନ୍ଧୁର ଧାତୁର ଧାତୁର ଧାତୁର ଧାତୁର ଧାତୁର ଧାତୁର ଧାତୁର
 ଧାତୁର ଧାତୁର ଧାତୁର ଧାତୁର ଧାତୁର ଧାତୁର ଧାତୁର ଧାତୁର
 ଧାତୁର ଧାତୁର ଧାତୁର ଧାତୁର ଧାତୁର ଧାତୁର ଧାତୁର ଧାତୁର
 ଧାତୁର ଧାତୁର ଧାତୁର ଧାତୁର ଧାତୁର ଧାତୁର ଧାତୁର ଧାତୁର
 (ମନୋରମତା), ସିନ୍ଧୁର ଓ ଧାତୁର ଧାତୁର ଧାତୁର । ଧାତୁର ଧାତୁ

પ્રથમ ચિંતન ૩ પૂર્ણાવધારના - પ્રકરે પ્રજ્ઞા દ્વિતીયાદિ ।
'ચિંતનચિંત' પ્રવચન (પ્રકાશકાલ : ૧૯૭૧) 'પરમાત્મભાષા' પ્રવચન
ઠીક્રમાય ઠલક્રુત :

કરિતારં પ્રસન્નત્વં જુગલે શ્રુત્વ કલ્પ કર્તૃશ્રુત્વક।
 પ્રધાને કરિ શ્રુતિ તથા નવીકે સ્ત્રી પ્રસ આમદ્યા - દૂતે
 વિવ્રજ્યા। કરિ વલ્લભેન : વિશ્વરત્નૌ ત્વં પ્રભુરં હમાકિરીર
 શ્રી દિવ્ય શૃંગ્ગમાને વિશ્વે શ્રીષ્ઠ તથા પારિત્ત કારે પ્રભુદે।
 આજ્ઞા કથાં, શૃંગ્ગ આદિ વલ્લભે પ્રભોરો નીતં પ્રતિનિષ્ઠ

ଅନ୍ତିମ ୩ ଦିନ ଯିବାକୁ ମିଳେ । ମୃତ୍ୟୁର ଆଶଙ୍କା ମଧ୍ୟ କରେ
 ଦିଲ୍ଲୀ । ଯଥାରେ ହୃଦୟ ଯେଉଁଠି ଘୋର ନୟ । ଯେଉଁଠି ଯେଉଁଠି
 ହୃଦୟ ଜୀବନରେ ଅଛି । ଜୀବନରେ ମାରି ମୃତ୍ୟୁ । ଯେଉଁଠି ଯେଉଁଠି
 ଆଶଙ୍କା ମଧ୍ୟ ଅଛି ଯେଉଁଠି ଯେଉଁଠି । ଯେଉଁଠି ଯେଉଁଠି ଯେଉଁଠି
 'ଆଜ୍ଞା ମୁଁ: ୪, ଆଜ୍ଞା ହୃଦୟ' କିନ୍ତୁ 'ମାତ୍ର ଯେଉଁଠି ଯେଉଁଠି
 ତାଲେ ତାଲେ' ଯେଉଁଠି ଯେଉଁଠି ଯେଉଁଠି ଯେଉଁଠି ଯେଉଁଠି
 ଯେଉଁଠି ଯେଉଁଠି ଯେଉଁଠି ଯେଉଁଠି ଯେଉଁଠି ଯେଉଁଠି
 ମାରିବାକୁ । ଯେଉଁଠି ଯେଉଁଠି ଯେଉଁଠି ଯେଉଁଠି ଯେଉଁଠି
 ଯେଉଁଠି ଯେଉଁଠି ଯେଉଁଠି ଯେଉଁଠି ଯେଉଁଠି ଯେଉଁଠି
 ଯେଉଁଠି ଯେଉଁଠି ଯେଉଁଠି ଯେଉଁଠି ଯେଉଁଠି ଯେଉଁଠି

କବିତାର ମହତ୍ତ୍ୱକୁ ଯୁକ୍ତିତର୍କ ଓ ଆମଦାନୀ
 ଦ୍ୱାରା ଯଥାସମ୍ଭବ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଛୁ । ଏହାକୁ ଗ୍ରହଣ କରି
 କବି ତାଙ୍କ ମାନବୀୟ ମାନବୀୟ ଚିନ୍ତାକୁ ଅନ୍ୟତମ ମାନବ
 ମାନବୀୟ ଚିନ୍ତା ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଛୁ ।
 କବି ଗ୍ରହଣ : ' କବିତା ଏକ ଆଦର୍ଶ ମାନବୀୟ ଚିନ୍ତା
 ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଛୁ ।' - କବିତା ଏକ ଆଦର୍ଶ
 ମାନବୀୟ ଚିନ୍ତା ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଛୁ ।
 କବିତା ଏକ ଆଦର୍ଶ ମାନବୀୟ ଚିନ୍ତା ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଛୁ ।
 କବିତା ଏକ ଆଦର୍ଶ ମାନବୀୟ ଚିନ୍ତା ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଛୁ ।

ਪ੍ਰੰਤੂ ਪ੍ਰੰਤੂ ਤਿਆਰਿ ਬਲਿਯਾ
ਅਯਲਿਯਾ ਅਯਲਿਯਾ

ਫਲ ਫਲ

৮৭ ২৫৩ ৮৫৯

ମାତ୍ର ଦୁଇ ମାତ୍ର ।

પ્રાત્ન દરમિયાન પ્રાત્ન
પૃથ્વીના ઉપરથી જોઈ શકાય તેવા પ્રાત્નની સૂચિમાં હવે કંઈ ઓછું નહીં

କଟିତାମ୍ବ ଶେଷ ହେବାକୁ କଟି

সৃষ্টির চেয়ে চেয়ে [কড়ি]

দেখছেন 'জরুরী কার্ণিফে হুহুহু'। অস্থির আত

ଏକେ ଆହୁତ କଟିଆ କବି ଶବ୍ଦେର କାଳକ୍ରମେ, ଓଡ଼ିଆରେ

ଉତ୍ତରୀୟ ଛାତ୍ରମାନେ ଏହି ଆକାଶକୁ କଠିନ ନୁହେଁ । କଠି ହେଉଛି ପୃଥିବୀ

କହନ୍ତେ ମନେ ଶୁଣି ତାହା ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଚଳେ ମାଧବେଷୁ

ଦିଲ୍ । ମୁଁ ଲକ୍ଷ୍ମୀ କୁମାରୀର ଛାତ୍ର ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ଶୁଣି ଦିଲ୍

ଜଣାଅଛନ୍ତି ସୁରୀତା ଗୁଣେ ଆସ, ଟିକ ଗୁଣେ ଗୋଟାଏ ଘର

ভাঙ্গাঘাট কঠিন বীচনও বহুদিন ধরেই ঘাটের দিকে

ମହାତ୍ମାଙ୍କ ମଞ୍ଜୁ ହିତେ ପାଠେ, ମହାତ୍ମାଙ୍କ କୋଳାହଳ ହେତୁ /

‘ଅତଳ ଓଁବୀରେ ଅଛୁନ ଆମୋତ।’

આચાર્યશ્રી, આજના રોજના સૂર્યના દોષક નહીં

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଓ ଶ୍ରୀବତ୍ସ ମୁକ୍ତିଦାୟକ ଅଭିଧାନ ।

उत्तरार्द्ध

১. প্রসঙ্গ বাচনা অভিধীন : মৈনন্দ চিন্তা কল্ল প্রকাশিত : কাহিল্য প্রসঙ্গ :
প্রথম প্রকাশ : নভেম্বর, ১৯৫৭, পঞ্চদশ মুদ্রণ : ইন্ডিয়ান, ২০১০ : পৃষ্ঠা : ৬৭১।

2. ଜଳ, ବାଷ୍ପ: 48°C ।

2. ଜନସଂଖ୍ୟା: ୨୫୮

3. ବିଶ୍ୱାସନୀୟତା: ୨୫୮

4. ବିଶ୍ୱାସନୀୟତା: ୨୫୮

5. ବିଶ୍ୱାସନୀୟତା: ୨୫୮

6. ବିଶ୍ୱାସନୀୟତା: ୨୫୮

7. ବିଶ୍ୱାସନୀୟତା: ୨୫୮

8. ବିଶ୍ୱାସନୀୟତା: ୨୫୮

9. ବିଶ୍ୱାସନୀୟତା: ୨୫୮

10. ବିଶ୍ୱାସନୀୟତା: ୨୫୮

[illegible]

- ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ଵାରା । ୨-୨ ମଇ, ୨୦୨୦